

STUDIJ KROATISTIKE I JOANNA RAPACKA. O SNAŽNOME TRAGU NJEZINA KRITIČKOG MIŠLJENJA U NASTAVNOJ PRAKSI POLJSKIH KROATISTA

DOMINIKA KANIECKA

Uniwersytet Jagielloński, Instytut Filologii Słowiańskiej
ul. Romana Ingardena 3, PL – 33-332 Kraków
dominika.kaniecka@uj.edu.pl

UDK: 378.147
DOI: 10.15291/csi.4050
Izlaganje sa skupa
Primljen: 29. 8. 2022.
Prihvaćen za tisak: 12. 9. 2022.

U tekstu se pokušava objasniti vidljiv utjecaj rada Joanne Rapacke na oblik današnje kroatistike u Poljskoj te koristi koje iz toga proizlaze, kako za studentice i studente tako i za akademski kadar. Upoznavanje s tekstovima Joanne Rapacke, suočavanje s njezinim kritičkim pristupom hrvatskim nacionalnim mitovima, važna je točka u nastavnome procesu, što se pokazuje na primjeru didaktičkoga iskustva autorice teksta na krakovskoj kroatistici. Od velike važnosti za razumijevanje toga pitanja jest i autoritet Joanne Rapacke u znanstvenim sredinama. Razmatranje koristi koje imamo od znanstveničine ostavštine upisuje se zbog toga u širi kontekst poljske slavistike te se navode i sjećanja drugih na nju. Čini mi se da preispitivanje aktualnosti pogleda Joanne Rapacke na hrvatsku kulturu može biti važno danas i u hrvatskom i u poljskom javnom prostoru, kad se ponovno naglašava važnost nacionalnih tema i nacionalne kulture, što nerijetko otežava primjenjivanje kriterija objektivnosti u njihovu vrednovanju.

KLJUČNE RIJEČI:

didaktika, Joanna Rapacka, kritičko mišljenje, kroatistika, strani kroatisti

1. Uvod

Na popisima literature kolegija o hrvatskoj kulturi i književnosti na poljskim slavistikama više se puta pojavljuje ime Joanne Rapacke, ne bez razloga. Ovim tekstom otvaram pitanje opravdanosti vidljive prisutnosti tragova kroatističke ostavštine varšavske slavistice u svim našim sredinama. O koristima za studentice i studente, ali i akademski kadar, pišem oslanjajući se na vlastito didaktičko iskustvo. Upoznavanje s tekstovima Joanne Rapacke, suočavanje s njezinim kritičkim pristupom hrvatskim nacionalnim mitovima, važna je točka u nastavnom procesu. Ne bez značenja je tu i autoritet autorice *Leksikona hrvatskih tradicija* u znanstvenim sredinama, pa ću se i na to osvrnuti. Čini mi se da preispitivanje aktualnosti pogleda Joanne Rapacke na hrvatsku kulturu može biti važno danas i u hrvatskome i u poljskome javnom prostoru, kad se ponovno naglašava važnost nacionalnih tema i nacionalne kulture, što nerijetko otežava primjenjivanje kriterija objektivnosti u njihovu vrednovanju.

2. JOANNA RAPACKA U SJEĆANJU KOLEGICA I KOLEGA

Dunja Fališevac svoje sjećanje na kolegicu i prijateljicu Joannu Rapacku otvorila je rečenicom: “Znanstvenica, slavistica, kroatistica, komparatistica, kulturna povjesničarka Joanna Rapacka bila je bez dvojbe najbolja europska poznavateljica, istraživačica i proučavateljica hrvatske književne kulture” (Fališevac 2000). Njezine riječi objašnjavaju neupitnu odanost poljske znanstvenice hrvatskoj kulturi. U osvrtu na knjigu *Zaljubljeni u vilu. Studije o hrvatskoj književnosti i kulturi* (izbor četrnaest studija priređenih za hrvatske čitateljice i čitatelje, objavljen u Splitu 1998.) nalazimo primjere i dokaze lucidnoga pristupa Joanne Rapacke temama koje obrađuje. Fališevac piše o znanstveno argumentiranome metodološkom pluralizmu, o interdisciplinarnome pristupu književnopovijesnim problemima (primjeni suvremenih književnopovijesnih i književnoteorijskih metoda, metoda historiografije ili suvremenih kulturalnih studija, kao i o vladanju klasičnim i tradicionalnim filološkim metodama (Fališevac 2000). Naglašava važnost novih smjernica u proučavanju ključnih problema starije hrvatske književnosti kakve nalazi u radu slavistice te značajan, u tom kontekstu, interes za polonističko-kroatističku ili kroatističko-talijanističku komparatistiku, kao i za kulturnu povijest (Fališevac 2000).

Za Zorana Kravara Joanna Rapacka bila je “slavistica širokoga spektra, vrlo dobro upoznata sa svim slavenskim a, napose, zapadnoslavenskim i južnoslavenskim jezičnim i kulturnim svjetovima” (Kravar 2001: 41). Znanstvenik je, prisjećajući se, naglasio da je čvrsto vezivanje Rapacke uz hrvatsku književnost bilo čin slobodne volje. Komentirajući tekstove, ali i susrete na znanstvenim skupovima, složio je vlastiti popis vrлина njezina

rada, koji uključuje originalne heurističke hipoteze, neočekivane misaone prečace, intrigantne spoznajne učinke (Kravar 2001: 41).

Kolega s Varšavskoga sveučilišta, Krzysztof Wrocławski, u obimnom i srdačnom stručnom komentaru znanstvene djelatnosti Joanne Rapacke spominjao je, među ostalim, jedan od njezinih značajnih tragova u slavističkome svijetu. Radi se o zalaganju i trudu kroatistice da se izrazita (i dugo vremena u istraživanjima dominantna) opozicija *Slavia orthodoxa* i *Slavia romana* vidljivo proširi za područje *Slavia mediteranea* (Wrocławski 2001: 115). Moju je pozornost posebno privukao njegov komentar na značajnu crtu Joanne Rapacke – izlagačice i autorice tekstova – na lapidarnost (Wrocławski 2001: 113). Činjenicu da nije pokazivala sklonost prema višku riječi sama primjećujem kad posežem za njezinim tekstovima u didaktičkome procesu.

Imamo uvid i u sjećanje krakovske slavistice, Marie Dąbrowske-Partyke, koja je uredila zadnji izbor tekstova Joanne Rapacke (posmrtno objavljen pod naslovom *Śródziemnomorze, Europa Środkowa, Balkany: studia z literatur południowosłowiańskich*, u Krakovu 2002.). Dąbrowska-Partyka osvmula se prije svega na snažan dojam koji je na nju ostavila knjiga o raspadu Jugoslavije (*Godzina Herdera. O Serbach, Chorwatach i idei jugosłowiańskiej*, Varšava 1995.). U tekstu su je se dojmili: “sirova pronicljivost i empatija, hermeneutički instinkt i matematička preciznost, široka erudicija i miran kriticizam” (Dąbrowska-Partyka 2001: 106). U autorici je vidjela izvanrednu čitateljicu tekstova o kulturi. Cijenila ju je zbog briljantnih paradoksa i aforističke dijagnoze prepoznavši da se upravo u njima skriva veliko znanje, načitanost i sloboda kojom se Joanna Rapacka kretala po prostoru južnoslavenskih kultura (Dąbrowska-Partyka 2001: 106). U sjećanju Marie Dąbrowske-Partyke našla sam još jednu, meni značajnu spoznaju odnosno osjećaj. Riječ je naime o težnji Rapacke da doista razumije problem, vidljivo većoj od potrebe da ga se objasni (Dąbrowska-Partyka 2001: 106).

3. MOJI SUSRETI S RAPACKOM

Studij kroatistike realizirala sam u Krakovu i Zagrebu (stipendije tijekom studija), što znači da nisam imala prilike biti studentica Joanne Rapacke. Hrvatsko-poljske kulturne veze preispitivala sam na različitim poljima jer sam tri godine radila na zagrebačkoj polonistici pa kraće vrijeme i u poljskoj ambasadi, gdje sam se bavila kulturnom suradnjom. To iskustvo navodim jer mi je omogućilo brojne susrete s predstavnicima hrvatske kulture i znanosti koji su iskazali interes i poštovanje prema radu Joanne Rapacke.

Na mojem se kroatističkom putu profesorica Rapacka pojavila relativno rano, još na prvoj godini studija. Upoznala sam je kao autoricu *Leksikona hrvatskih tradicija*, koji mi je bio obvezna lektira, pa kao autoricu studije o staroj hrvatskoj i srpskoj književnosti, koja je bila

neophodna za polaganje prvih ispita. Tijekom te godine sreća sam je prvi i jedini put uživo, i to u okviru svojega prvog neposrednog kontakta s Hrvatskom kada se pojavila, obasjana suncem, na otoku Hvaru. Na Hvar su me te godine odveli moj prvi lektor hrvatskoga jezika, Staša Skenžić i Ivana Vidović Bolt, u to vrijeme lektorica na varšavskoj slavistici. Tek puno godina kasnije saznala sam da je tada, u svibnju 2000., Rapacka sudjelovala na simpoziju *Dani hvarskog kazališta* sa senzibilnom interpretacijom Matoševa "Notturna" i da na daljnje skupove nažalost nije stigla. Slabo se sjećam što nam je tada konkretno rekla (nama, tj. krakovskim i varšavskim brucosima), no dobro se sjećam njezina i našega zanosa.

Za vrijeme studija čitala sam je da bih što više naučila o hrvatskoj kulturi i književnosti u svim za njihovo razumijevanje značajnim kontekstima. Kad sam počela predavati, na kolegijima o hrvatskoj književnosti 19. stoljeća ili povremeno o hrvatskoj kulturnoj povijesti i suvremenoj hrvatskoj kulturi, bilo mi je jasno da će radovi Joanne Rapacke biti na popisu obvezne literature svih mojih kolegija. Bez obzira na to da vrijeme odmiče, da nastaju novi tekstovi, studij kroatistike u Poljskoj nezamisliv je bez *Leksikona* (koji je u međuvremenu dočekao i hrvatsko izdanje) i drugih radova Joanne Rapacke. Ja za njima posegnem svaki put kada govorimo o oblikovanju hrvatske tradicije, kad se zapitamo o regionalizmu, kada razmatramo tumačenja ilirizma ili jugoslavenske ideje ili kada tražimo neke manje očite niti što povezuju poljsku i hrvatsku književnost.

4. KRITIČKO MIŠLJENJE JOANNE RAPACKE

Maria Dąbrowska-Partyka u uvodu zadnje knjige sabranih tekstova Joanne Rapacke piše da je ona bila znanstvenica s distancom, koja je skeptičnim upitnikom označavala tuđe i svoje odgovore, da je njezinu intuiciju poticala erudicija, a erudiciju – intuicija (Dąbrowska-Partyka 2002: 15).

Očito je da svi mi koji se bavimo proučavanjem drugih kultura i književnosti te poučavanjem o njima, moramo imati određeni odmak od dotičnoga područja, ipak rijetko kad se postavlja pitanje što s generacijom kroatistica i kroatista koja je svoje znanje i kompetencije u struci stekla u razdoblju tranzicije. Novi smjerovi studija, nove kulturne politike, novi udžbenici za učenje jezika i povijesti te prvi susreti sa zemljom punom tragova nedavnoga rata i ponosa na nezavisnost (bilo u javnom prostoru, bilo u javnom diskursu) mogu predstavljati popriličan izazov u izgradnji odnosa i kritičkoga pristupa građi kod budućega kadra. Kategoriju kritičkoga mišljenja, ili "skeptičnog upitnika" Joanne Rapacke, izdvajam kao nešto što je meni osobno prvo pomoglo ohladiti (ali ne izgubiti) studentski, na trenutke pretjerani, entuzijizam, a kasnije me učinilo opreznom pri prepoznavanju perspektiva i dalo mi alat za rad sa studenticama i studentima. Sukladno gledištima nove humanistike ne vjerujem da

distanca vodi izravno k objektivnom pristupu, no ne dvomim se oko toga da je neophodna.

Koristan i inspirativan “miran kriticizam” profesorice Rapacke bio je u skladu s njezinom elegancijom i povučenošću (Dąbrowska-Partyka 2001: 106). Realizirao se, među ostalim, u njezinu zanimanju za paradoksalno i rezultirao je zanimljivim zaključcima. Dąbrowska-Partyka naglasila je da su za dotičnu znanstvenicu kulturne činjenice značile više nego što otvoreno poručuju, da je pažljivo pratila njihovu paradoksalnu prirodu; pravi je smisao tražila dublje, u dijalogu tih činjenica s različitim za njih komplementarnim cjelinama, pronalazila je nove veze, daleke od očitih (Dąbrowska-Partyka 2002: 7).

Studenti s kojima čitam Rapacku znaju biti iznenađeni takvim pristupom te izražavaju sumnju u njezin stav prema Hrvatskoj i hrvatskoj kulturi. Dobar je odgovor na takve sumnje formulirao Zoran Kravar: “Hrvatsku je voljela izbirljivo i prosvijećeno, s osjetljivošću za nevesele i nelijepe pojave u hrvatskom društvu devedesetih godina” (Kravar 2001: 41).

5. SLAVISTIKE I KROATISTIKE U POLJSKOJ

Stav prema kroatističkim pitanjima usko je povezan s profilom studija koji se njima bave. Svaka poljska kroatistika ima svoje posebnosti, svaka na svoj način uključuje proučavanje hrvatskoga jezika i književnosti u slavističkom kontekstu. U Poljskoj postoji trinaest slavističkih centara, do prije nekoliko godina bilo je moguće učiti hrvatski jezik čak na osam sveučilišta (Dobosiewicz i Wiatrowska 2015: 76–77). Danas ih je ostalo sedam (nažalost sa sve manjim brojem studenata), a četiri su lektorata u nadležnosti Ministarstva znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske: u Krakovu, Varšavi, Poznanju i Sosnowiecu. Trenutno samo Jagelonsko sveučilište u Krakovu i Sveučilište Adama Mickiewicza u Poznanju nude zaseban kroatistički studij sličan tradicionalnoj nacionalnoj filologiji.

Pitanje budućnosti slavističkih studija, ali i nacionalnih filologija, u humanističkoj se refleksiji postavlja ne samo u odnosu na poseban slučaj jezika, književnosti i kultura koje pripadaju državama koje su se (u svojem današnjem obliku) formirale nakon raspada Jugoslavije. Ono se upisuje i u širi kontekst filološke krize i manjka interesa za nekada atraktivne smjerove.

U slavističkim se krugovima u Poljskoj u više navrata raspravljalo o oblikovanju studija i o istraživačkim metodama¹.

¹ Godine 2002. u Poznanju je izašao zbornik *Slawistyka u progę nowego wieku* (Slavistika na pragu novoga stoljeća), a u Katowicama knjiga *Nadzieje i zagrożenia. Slawistyka i komparatystyka na pragu nowego tysiąclecia* (Nade i opasnosti. Slavistika i komparatistika na pragu novoga tisućljeća). Godine 2015. u Poznanju je objavljen zbornik *Transmisje kroatistiki*, posvećen samo kroatistici, a u Krakovu *Tradycja i wyzwania : metodologia badań slawistycznych XX i XXI wieku* (Tradicija i izazovi. Metodologija slavističkih istraživanja XX. i XXI. stoljeća). Više o tome pitanju pisao je Leszek Małczak (2015).

Dok su se iz nekadašnjih jugoslavistika izdvajale kroatistike, mijenjao se i način proučavanja književnosti i kultura. Detaljnu je sliku kulturološkoga obrata u tom području poljske slavistike u svome tekstu dala Maria Dąbrowska-Partyka, naglašavajući značajnu ulogu rada Joanne Rapacke u tim promjenama (Dąbrowska-Partyka 2013). Leszek Małczak je pak po pitanju uvođenja novih istraživačkih metoda zabilježio sljedeće: “Među najdosljednijim predstavnicima komparatističkog proučavanja bili su Julian Kornhauser i Joanna Rapacka. Kornhauser se zalagao za slavensku komparatistiku, a Rapacka za interdisciplinarnost i komparativno proučavanje koje bi slijedilo zemljopisno-kulturne granice, a ne objektivnu srodnost slavenskih jezika” (Małczak 2015: 133).

Sama Rapacka, osim što je svojim radom ukazivala na dolazak i potrebu novog pristupa, također je aktivno sudjelovala u raspravi. U jednom je od svojih zadnjih tekstova upozoravala na zamor usko specijaliziranim istraživanjima fokusiranim samo na književni tekst te na jalovost ergocentričkih metodologija (Rapacka 2001: 19). Svi koji smo je čitali znamo da je metodologija nikada nije ograničavala.

6. NA KRAKOVSKOJ SLAVISTICI

Novi pristup proučavanju kultura i književnosti u mojoj matičnoj ustanovi, to jest na krakovskoj slavistici, označile su tri autorske knjige: *Narkotyki mitu* Marie Bobrownickie (1995.), *Świadomość regionalna i mit odrębności (o stereotypach w literaturze serbskiej i chorwackiej)* Juliana Kornhausera (2001.) i *Literatura pogranicza – pogranicza literatury* Marie Dąbrowske-Partyke (2004.). Bobrownicka je, po prvi put u sredini koja se bavila prvenstveno tekstem, dala prednost kulturnim mehanizmima, čime je otvorila prostor i za nove kolektivne inicijative. Kornhauser je razmatrao pitanje stereotipa i autokreacije u južnoslavenskim književnostima. Inače je u svojoj refleksiji nad novim smjerovima slavističku komparatistiku znao predstavljati kao upletenu u politički kontekst, obraćao je pozornost na činjenicu da se s potrebom novoga pristupa proučavanju književnosti malih naroda još u sedamdesetim godinama prošloga stoljeća javljao Jan Wierzbicki (Kornhauser 2002: 161). Dąbrowska-Partyka razmatrala je kulturni status i književnu simboliku pograničnoga područja. I Kornhauser i Dąbrowska-Partyka vodili su značajne znanstvene projekte u kojima je bilo sve manje mjesta za tradicionalan pristup književnome tekstu i za usku književnopovijesnu specijalizaciju. Većina trenutnoga znanstveno-nastavnog kadra nastavlja tim putem.

Paralelno je evoluirao i naš studij hrvatske filologije (kao i ostala četiri slavistička smjera u Krakovu). Njegov je program bio svojedobno, na inicijativu Marie Dąbrowske-Partyke, znatno proširen kulturološkom i prevoditeljskom sastavnicom.

Trenutno se u obveznom programu preddiplomskoga studija kroatistike u Krakovu realizira pet kolegija posvećenih književnosti i tri koja se odnose na kulturu. Na popisu obvezne literature tih kolegija ime Joanne Rapacke spominje se deset puta. Četiri su naslova studentima izvor informacija unutar tečaja posvećenoga starijoj hrvatskoj književnosti. Aleksandra Borowiec, koja je dugi niz godina u Krakovu vodila taj kolegij, iznimno je cijnila novi pogled Joanne Rapacke na mikrokozmos dubrovačke književnosti (Borowiec 2001: 129). *Leksikon* i *Godzina Herdera* obvezni su naslovi za polaznike kolegija o hrvatskoj kulturi kao i seminaru posvećenih književnosti 19. stoljeća. Sam je *Leksikon* upisan kao značajna bibliografska jedinica u okvir uvodnoga kolegija o Hrvatskoj.

7. RAPACKA U MOJOJ DIDAKTIČKOJ PRAKSI

Do sada sam imala priliku služiti se tekstovima Joanne Rapacke kao obveznom literaturom unutar triju kolegija. Seminar o hrvatskoj književnosti 19. stoljeća svake godine počinjem osvrtnom na *Leksikon hrvatskih tradicija*. Zajednički rad na njemu otvaramo čitanjem članka "Ilirizam". Čitamo ga imajući na umu ranije spomenuti talent Joanne Rapacke za pronalaženje svega što je daleko od očitog. Čitamo da je u pitanju "kontroverzan kulturno-politički pokret koji je dominirao hrvatskim narodnim preporodom tridesetih i četrdesetih godina 19. stoljeća", da "otvara povijest moderne hrvatske kulture, odražavajući svu složenost njezina staroga modela i najavljujući ujedno njezine kasnije suprotnosti i paradokse" (Rapacka 2002: 78). Prilikom čitanja propitkujemo poziciju stranih kroatistica i kroatista, privilegiranih zbog toga jer se, kako je pisala Dunja Fališevac, "ponekad kompleksnost problematike nacionalne kulturne povijesti bolje uočava iz daljine nego iz blizine" (Fališevac 2000), a koji istovremeno moraju imati i određenu dozu hrabrosti kad ozbiljno misle zadirati u ključne točke iste nacionalne kulturne povijesti. Sva ta pitanja postavljamo da bismo prepoznali poseban pristup Joanne Rapacke hrvatskoj kulturi. Kod nje pak dalje čitamo da bi se za ilirizam "moglo reći da je bio dijete kulturne nerazvijenosti južnog slavenstva, da je bio dijete lažnih znanstvenih teorija (povijesnih i lingvističkih), da bismo ilirizam mogli tumačiti kao znanstvenu zabludu" (Fališevac 2000). Citate iz *Leksikona* ovdje navodim iz hrvatskoga izdanja, no mi ga čitamo u originalu. Zadnji ulomak na poljskom zvuči još jače, u prijevodu navedena "nerazvijenost" u originalu se izražava terminom bližem "retardiranosti". Tu studenti znaju ne skrivati iznenađenje potencijalnim povezivanjem te velike teme s kulturnom retardiranošću u jednom ozbiljnom znanstvenom izdanju. Što dulje čitamo Rapacku, više razumiju.

Vraćamo se *Leksikonu* dok čitamo *Smrt Smail-age Čengića* i programske tekstove narodnoga preporoda, kad se dotaknemo Šenoina Zagreba, Strossmayerove djelatnosti, Kovačičeva političkog angažmana, dugo prisutnoga latinskog jezika, srpanjskih žrtava, rakovačke bune i drugih tema. Točno sedamnaest leksikonskih članaka Joanne Rapacke upletenih u jedan semestar razgovora o književnim tekstovima i kontekstima značajnim za njihovo razumijevanje.

Na pitanja o provokativnom, hrabrom i skeptičnom kod Rapacke vraćamo se redovito. Svake godine iznova uočavam da studenti s lakoćom crpe znanje iz njezinih tekstova, vidim i u kojoj mjeri njihova dostupnost olakšava i nadopunjava moj rad, a vjerujem da je slično i u slučaju nositelja drugih kolegija.

8. TRAGOVI RADA JOANNE RAPACKE DANAS

Za Joannu Rapacku, za njezin rad, bitna su bila dva aksioma: rigorozno poštovanje prema tekstu i uvjerenje da su sve granice zadane mislima, idejama ili poetikama arbitrarne, da su rezultat određenih dogovora (Dąbrowska-Partyka 2002: 9). Tako je pisala svoju, po mnogo čemu alternativnu, povijest hrvatske književnosti i kulture. Tako je inspirirala i ohrabivala mlađe generacije slavistica i slavista, koji danas svoje iskustvo s njom unose u vlastiti rad. Potpuno opravdana sveprisutnost tekstova Joanne Rapacke na poljskim kroatistikama posredno sve nas čini njezinim učenicima.

Tragovi znanja varšavske znanstvenice, ali i specifična stava prema obrađivanim temama, vidljivi su do danas u oblikovanju poljskih kroatistika, u odabiru građe i literature za pojedine kolegije, u načinu preispitivanja pojedinih problema u znanstvenim radovima. Listam monografije svojih kolegica i kolega i teško nalazim primjere u kojima se ime Joanne Rapacke ne navodi u bibliografiji. Promatram vlastiti znanstveni i didaktički rad i ne dvojim nimalo o razmjeru utjecaja koji je imala i na mene, iako se nikad nisam bavila njezinom glavnom temom, tj. starijom književnošću. Svako uključivanje komentara, sumnja, teza i zaključaka Joanne Rapacke u nastavni proces pokazuje se i kao dobra prilika za preispitivanje vlastitoga znanja i stava prema obrađivanoj građi. Pogotovo kad se sjetimo da su njezini radovi prvenstveno rezultat potrebe da ona sama dobro razumije problem, a tek onda da ga drugima objasni.

Uvjerena sam da je upoznavanje s tekstovima Joanne Rapacke, suočavanje s njezinim kritičkim pristupom hrvatskim nacionalnim mitovima i drugim ključnim pitanjima hrvatske kulture, važna točka u nastavnom procesu ne samo na krakovskoj kroatistici. Oni se pokazuju ključnima kad mislimo o poticanju budućih diplomiranih kroatista na formiranje kritičkoga mišljenja i šire (od striktno nacionalne) predodžbe o hrvatskoj kulturi.

LITERATURA

- BOROWIEC, Aleksandra. 2001. "O twórczości Joanny Rapackiej". *Pamiętnik Słowiański LI*: 125–134.
- DĄBROWSKA-PARTYKA, Maria. 2001. "Najgorsze, że nie mogę pracować...". *Pamiętnik Słowiański LI*: 105–109.
- DĄBROWSKA-PARTYKA, Maria. 2002. "Pochwała wysiłków nienadaremnych". *Śródziemnomorze, Europa Środkowa, Bałkany: studia z literatur południowosłowiańskich*. Joanna Rapacka. Kraków: Universitas: 5–15.
- DĄBROWSKA-PARTYKA, Maria. 2013. "Zwrot kulturowy w polskim literaturoznawstwie slawistycznym". *Pamiętnik Słowiański LXIII*: 41–57.
- DOBOSIEWICZ, Joanna i Lidija WIATROWSKA. 2015. "Slavistička identifikacija kroatistike na primjeru izabranih slavistika u Poljskoj i Europi". *Transmisije kroatistike. Zbornik radova*. Ur. Krystyna Pieniążek-Marković, Tvrtko Vuković. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: 75–86.
- FALIŠEVAC, Dunja. 2000. "Vrhunski strućnjak, draga prijateljica". *Vijenac* 177. URL: <https://www.matica.hr/vijenac/177/vrhunski-strucnjak-draga-prijateljica-17071/> (10. lipnja 2022.)
- KORNHAUSER, Julian. 2002. "Koniec komparatystyki słowiańskiej?". *Nadzieje i zagrożenia. Slawistyka i komparatystyka u progu nowego tysiąclecia*. Ur. Jan Zarek. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego: 152–164.
- KRAVAR, Zoran. 2001. "In memoriam: Joanna Rapacka. Varšava, 24. svibnja 1939 – 29. studenoga 2000.". *Zarez* 44: 41.
- MAŁCZAK, Leszek. 2015. "Budućnost inozemne kroatistike". *Transmisije kroatistike. Zbornik radova*. Ur. Krystyna Pieniążek-Marković, Tvrtko Vuković. Zagreb: Filozofski fakultet Sveučilišta u Zagrebu: 129–139.
- RAPACKA, Joanna. 2001. "Czy istnieje literaturoznawstwo słowiańskie?". *Slawistyka u progu nowego wieku*. Ur. Bogusław Zieliński. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM: 19–24.
- RAPACKA, Joanna. 2002. *Leksikon hrvatskih tradicija*. Prev. Dalibor Blažina. Zagreb: Matica hrvatska.
- WROCŁAWSKI, Krzysztof. 2001. "Rapacka Joanna (1939-2000)". *Pamiętnik Słowiański LI*: 111–123.

KROATYSTYKA I JOANNA RAPACKA. O WYRAŹNYCH ŚLADACH JEJ KRYTYCZNEGO MYŚLENIA W PRAKTYCE DYDAKTYCZNEJ POLSKIEJ KROATYTYKI

DOMINIKA KANIECKA

STRESZCZENIE

Tekst podejmuje próbę wyjaśnienia widocznej obecności wpływu rezultatów pracy Joanny Rapackiej na kształt dzisiejszych kroatystyk w Polsce, a także korzyści, jakie z tego płyną zarówno dla studentek i studentów, jak i dla kadry akademickiej. Zapoznanie się z tekstami Joanny Rapackiej, konfrontacja z jej krytycznym podejściem do chorwackich mitów narodowych to ważne punkty procesu dydaktycznego, co pokazane jest na przykładzie doświadczenia dydaktycznego autorki tekstu na krakowskiej kroatystyce. Duże znaczenie dla zrozumienia tego zagadnienia ma autorytet Joanny Rapackiej w środowisku naukowym, dlatego też rozważania dotyczące korzyści ze spuścizny badaczki wpisane zostały w szerszy kontekst polskiej slawistyki, z przytoczeniem wspomnień innych przedstawicieli środowiska. Wydaje mi się, że zrewidowanie aktualności spojrzenia Joanny Rapackiej na kulturę chorwacką może być ważne zarówno w polskiej jak i chorwackiej przestrzeni publicznej dziś, kiedy ponownie podkreśla się znaczenie wątków narodowych i narodowej kultury, co niejednokrotnie utrudnia stosowanie kryteriów obiektywności w ich ocenie.

SŁOWA KLUCZE:

Joanna Rapacka, krytyczne myślenie, kroatystyka, dydaktyka, zagraniczni kroatyści

CROATISTICS AND JOANNA RAPACKA. ON STRONG EVIDENCE OF HER CRITICAL THINKING IN THE PRATICE OF CROATIAN STUDIES IN POLAND

DOMINIKA KANIECKA

ABSTRACT

The text attempts to explain the visible presence of the impact of Joanna Rapacka's work on the concept of today's Croatian studies in Poland, as well as the benefits that it brings both for students and academic staff. Getting acquainted with Joanna Rapacka's texts and confronting her critical approach to Croatian national myths are important points in the didactic process, which is shown by the example of the author's teaching experience in Croatian studies in Krakow. Her authority in the scientific community is of great importance for understanding this issue, which is why the considerations on the benefits of the researcher's legacy have been included in the broader context of Polish Slavic studies, with the recollections of other representatives of the community. It seems that the revision of the topicality of Joanna Rapacka's view of Croatian culture may be important both in Polish and Croatian public space today, when the importance of national themes and national culture is once again emphasised, which often makes it difficult to apply the criteria of objectivity in their assessment.

KEY WORDS:

Joanna Rapacka, critical thinking, Croatian studies, didactics, foreign Croatists

